

नवीन शैक्षणिक धोरण : क्रीडा व शारिरीक शिक्षण बाबतीतील तोटे

डॉ. सुनिल दत्तात्रय चव्हाण उपप्राचार्य व शारिरीक शिक्षण संचालक, सहकारभूषण एस. के. पाटील, महाविद्यालय,
कुरुंदवाड. ईमेल : prinsunilchavan@gmail.com

प्रस्तावना:

मित्रांनो मी तुमचे लक्ष एका महत्त्वाच्या मुद्द्याकडे आकर्षित करू इच्छितो - क्रीडा स्पर्धांना प्राधान्य देणाऱ्या नवीन शैक्षणिक धोरणांचे संभाव्य तोटे दिसत आहेत. शारिरीक तंदुरुस्ती, सांघिक कार्य आणि चारित्र्य विकासाला चालना देण्यासाठी खेळ महत्त्वाची भूमिका बजावत असताना, शैक्षणिक प्रणालीमध्ये खेळांवर जास्त भर देणाऱ्या धोरणांच्या संभाव्य उणीवांचे गंभीरपणे विश्लेषण करणे महत्त्वाचे आहे. या धोरणांशी संबंधित काही प्रमुख तोटे खालीलप्रमाणे शोधता येत आहेत.

1. असंतुलित फोकस:

क्रीडा-संबंधित शैक्षणिक धोरणांचा एक प्राथमिक तोटा म्हणजे अथलेटिक्स आणि शैक्षणिक यांच्यात असंतुलित लक्ष केंद्रित करण्याची क्षमता. जेव्हा क्रीडा स्पर्धेवर जास्त भर दिला जातो तेव्हा यामुळे लक्ष, संसाधने आणि वेळ वळवला जाऊ शकतो मुख्य शैक्षणिक विषयांपासून दूर. परिणामी, गणित, विज्ञान आणि मानविकी यासारख्या विषयांच्या शिक्षणाच्या गुणवत्तेला त्रास होऊ शकतो, ज्यामुळे विद्यार्थ्यांच्या एकूण शैक्षणिक अनुभवाशी तडजोड होऊ शकते.

2. सर्वांगीण विकासाकडे दुर्लक्ष:

शिक्षण हे फक्त शारिरीक तंदुरुस्ती आणि खेळातील पराक्रमापेक्षा अधिक आहे. समग्र विकासामध्ये संज्ञानात्मक, सामाजिक, भावनिक आणि सर्जनशील वाढ समाविष्ट आहे. तथापि, क्रीडा-केंद्रित धोरणे सुसज्ज शिक्षणाच्या या इतर महत्त्वाच्या पैलूंवर अनवधानाने आच्छादन करू शकतात. एथलेटिक कामगिरीवर लक्ष केंद्रित करून, विद्यार्थी वैयक्तिक वाढ, गंभीर विचार, कलात्मक अभिव्यक्ती आणि आवश्यक जीवन कौशल्यांच्या विकासाच्या संधी गमावू शकतात.

3. खेळाडू नसलेल्या विद्यार्थ्यांना वगळणे:

क्रीडा स्पर्धेला जास्त प्राधान्य देऊन, नवीन शैक्षणिक धोरणे अनवधानाने अशा विद्यार्थ्यांना वगळू शकतात ज्यांना खेळात रस नाही किंवा प्रतिभावंत नाहीत. अशा सर्व विद्यार्थ्यांकडे समान क्रीडा क्षमता किंवा आवडी नसतात. म्हणून, खेळांवर असमानता भर देणारी धोरणे कला, संगीत, विज्ञान किंवा शैक्षणिक क्लब यांसारख्या इतर क्षेत्रात उत्कृष्ट कामगिरी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना उपलब्ध संधी मर्यादित करू शकतात. हे वगळणे शिक्षणातील सर्वसमावेशकता आणि विविधतेच्या तत्वांना छेद देते व कमी करते.

4. दबाव, तणाव आणि मानसिक आरोग्यविषयक चिंता:

जागतीक जीवघेण्या तीव्र क्रीडा स्पर्धा विद्यार्थ्यांसाठी प्रचंड दडपण आणि तणावाचे वातावरण निर्माण करत आहेत. इतर सर्व गोष्टींपेक्षा जिकण्याला प्राधान्य देणारी धोरणे अति-स्पर्धात्मक वातावरणास उत्तेजन देत आहेत, ज्यामुळे चिंता, तणाव आणि मानसिक आरोग्य समस्या वाढत आहेत. विजयाचा अथक प्रयत्न खेळांमध्ये सहभागी होण्याच्या आनंद, वैयक्तिक वाढ आणि क्रीडापटूंच्या पैलूंवर छाया टाकू शकतो, शेवटी विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण कल्याणावर त्यांचा परिणाम होतो.

5. संसाधन वाटप असमतोल:

क्रीडा-केंद्रित शैक्षणिक धोरणांचा आणखी एक संभाव्य तोटा म्हणजे संसाधन वाटपातील असमतोल. क्रीडा स्पर्धेला प्राधान्य दिल्याने अनेकदा क्रीडा कार्यक्रमांसाठी निधी, सुविधा आणि कोचिंग स्टाफ यासारख्या महत्त्वपूर्ण संसाधनांचे वाटप होते. खेळांना योग्य पाठिंबा मिळायला हवा, हे असमान वाटप इतर अभ्यासेतर क्रियाकलाप किंवा शैक्षणिक कार्यक्रमांना अपर्याप्त संसाधनांसह सोडू शकते, विविध रूची आणि प्रतिभा असलेल्या विद्यार्थ्यांना उपलब्ध संधी मर्यादित करू शकते.

6. कमी केलेला शैक्षणिक वेळ:

क्रीडा प्रशिक्षण आणि स्पर्धेसाठी महत्त्वपूर्ण वेळेची वचनबद्धता आवश्यक असलेल्या शैक्षणिक धोरणांमुळे शैक्षणिक विषयांसाठी शैक्षणिक वेळ कमी होऊ शकतो. शैक्षणिक वेळेतील ही कपात अभ्यासक्रमाच्या खोली आणि रुंदीवर परिणाम करू शकते, संभाव्यतः विद्यार्थ्यांच्या शिकण्याच्या परिणामांवर आणि उच्च शिक्षणासाठी किंवा भविष्यातील करिअरसाठी त्यांच्या तयारीशी तडजोड करू शकते.3

7. निष्कर्ष:

शिक्षणामध्ये खेळांची भूमिका महत्त्वाची असली तरी, क्रीडा स्पर्धेला जास्त प्राधान्य देणाऱ्या नवीन धोरणांशी संबंधित संभाव्य तोटे विचारात घेणे महत्त्वाचे आहे. या तोट्यांमध्ये ऍथलेटिक्सवर असमतोल लक्ष केंद्रित करणे, सर्वांगीण विकासाकडे दुर्लक्ष करणे, गैर-एथलेटिक विद्यार्थ्यांना वगळणे, वाढलेला दबाव आणि तणाव, संसाधन वाटप असमतोल आणि कमी शैक्षणिक वेळ यांचा समावेश आहे. चांगली गोलाकार शिक्षण प्रणाली सुनिश्चित करण्यासाठी, सर्व विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण वाढ आणि कल्याणाला प्राधान्य देऊन, धोरणे क्रीडा आणि शैक्षणिक यांच्यात समतोल राखणे अत्यावश्यक आहे.

